

21.4.2026

Dnro 299/03.04.04.04.20/2025

Asia	Valitus vesitalousasiassa
Valittaja	Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry
Luvan hakija	Tampereen kaupunki
Päätös, josta valitetaan	

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto 24.1.2025 nro 8/2025

Aluehallintovirasto on myöntänyt Tampereen kaupungille luvan Viinikanlahden vesialueen täyttämiseen, ruoppaamiseen ja aallonmurtajalaiturin rakentamiseen Pyhäjärven vesistöön Tampereen kaupungissa hakemuksen ja sen täydennysten mukaisesti siten muutettuna kuin lupamääräyksistä ilmenee. Lupa on voimassa toistaiseksi.

Hankkeessa toteutettavat toimenpiteet sijoittuvat seuraaville hakijan omistuksessa oleville maa- ja vesialueille: 837-122-515-1, 837-122-9903-0, 837-122-9906-0, 837-122-9909-0, 837-876-2-0, 837-113-9906-0. Aallonmurtajalaituri sijoittuu kiinteistöille: 837-876-2-0 ja 837-876-9-0.

Hankkeesta aiheutuvasta kalataloushaitasta on määrätty maksettavaksi kalatalousmaksu. Hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu vesilain mukaan muita korvattavia edunmenetyksiä.

Luvanhaltijan on noudatettava vesilain säännöksiä ja päätöksessä annettuja lupamääräyksiä.

Aluehallintovirasto on oikeuttanut Tampereen kaupungin ryhtymään hankkeen toteuttamista valmisteleviin seuraaviin toimenpiteisiin jo ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemistä: suojaverhojen asennus, kaapeli- ja johtosiirrot hankealueella ja laitureiden poistaminen hankealueella. Aluehallintovirasto on hylännyt valmisteluluvalla toteutettavaksi esitetyt toimenpiteet kuorintaruoppausten ja ruopattujen sedimenttien kuivauksen osalta.

Päätös sisältää lupamääräykset 1–40, joista lupamääräykset 1–19, 25–30 ja 32–37 kuuluvat seuraavasti:

1. Vesialueen täyttö, maa-alueen muuttaminen vesialueeksi alueiden B ja C välissä ja aallonmurtajalaituri on rakennettava hakemuksen mukana toimitetun piirustuksen Vesistötäyttö–Suunnitelma- ja pohjatutkimuskartta (piirustusnumero 2, mittakaava 1:1 000, päiväys 31.1.2023) mukaisesti ja siinä osoitetuille paikoille.

Täyttöalueiden A, B ja C sijainnit sekä vesialueeksi muutettavan maa-alueen sijainti on esitetty päätöksen liitteen 1 kartassa.

2. Alueen A täyttö on toteuttava hakemuksen mukana toimitettujen poikkileikkauspiirustusten Vesistötäyttö–Leikkaukset 1 ja 2 (piirustusnumero 3, mittakaava 1:200, päiväys 31.1.2023) sekä Vesistötäyttö–Leikkaukset 3 ja 4 (piirustusnumero 4, mittakaava 1:200, päiväys 31.1.2023) mukaisesti ja osoittamalla tavalla.

Päätypengertäyttönä tehtävässä vesialueen täytössä vesialuetta voidaan muuttaa maa-alueeksi noin 29 800 m². Täytön tilavuus on noin 257 000 m³.

3. Alueen B täyttö on toteutettava hakemuksen mukana toimitettujen poikkileikkauspiirustusten Vesistötäyttö–Leikkaukset 5 ja 6 (piirustusnumero 5, mittakaava 1:200, päiväys 31.1.2023) sekä Vesistötäyttö–Leikkaukset 7 ja 8 (piirustusnumero 6, mittakaava 1:200, päiväys 31.1.2023) mukaisesti ja osoittamalla tavalla.

Terästukiseinä voidaan toteuttaa hakemuksen mukana toimitettujen poikkileikkauspiirustusten Viinikanlahden vesistötäyttö, tukiseinä, periaateleikkaus 1 (piirustusnumero 11, mittakaava 1:200, päiväys 27.2.2023) tai periaateleikkaus 2 (piirustusnumero 12, mittakaava 1:200, päiväys 27.2.2023) mukaisesti ja osoittamalla tavalla.

Terästukiseinän sisäpuolelle tehtävässä vesialueen täytössä vesialuetta voidaan muuttaa maa-alueeksi noin 22 700 m². Täytön tilavuus on noin 254 000 m³.

Terästukiseinän vesistön puolelle rakennettavassa tukipenkereessä voidaan käyttää lupamääräyksen 8 mukaista maa- ja kiviainesta noin 10 000 m³.

4. Alueen C täyttö on toteutettava hakemuksen mukana toimitettujen poikkileikkauspiirustusten Vesistötäyttö–Leikkaukset 9 ja 10 (piirustusnumero 7, mittakaava 1:200, päiväys 31.1.2023) sekä Vesistötäyttö–Leikkaukset 11 ja 12 (piirustusnumero 8, mittakaava 1:200, päiväys 31.1.2023) mukaisesti ja osoittamalla tavalla.

Päätypengertäyttönä tehtävässä vesialueen täytössä vesialuetta voidaan muuttaa maa-alueeksi noin 6 500 m². Täytön tilavuus on noin 74 000 m³.

5. Paalutettuna betonirakenteena toteutettava alta avoin aallonmurtajalaituri on rakennettava hakemuksen mukana toimitetun yleispiirustuksen Paalutettu

aallonmurtaja, mittapiirustus (Luonnos) (piirustusnumero 1, mittakaavat 1:100, 1:200, 1:400, päiväys 8.2.2023) mukaisesti ja siinä osoitetulle paikalle.

Aallonmurtajalaiturin pituus saa olla enintään noin 100 m ja leveys enintään noin 12 m. Aallonmurtajalaituri on rakennettava noin tasoon $N_{2000} +78,5$ m. Kiinteän laiturirakenteen alapinta saa ulottua korkeintaan noin 2 m syvyyteen keskivedenpinnasta.

6. Alueiden A ja C luiskiin on rakennettava riittävä eroosiosuojaus. Suunnitelma rakenteesta on toimitettava Pirkanmaan ELY-keskukselle ennen rakentamisen toteuttamista.

7. Lupahakemuksessa esitettyihin suunnitelmiin ja piirustuksiin saadaan Pirkanmaan ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla tehdä sellaisia vähäisiä muutoksia, joilla ei ole haitallisia vaikutuksia yleiseen tai yksityiseen etuun.

8. Vesialueen täytössä saa käyttää vain maa- ja kiviaineksia, joiden haitallisten aineiden pitoisuudet alittavat maaperän pilaantuneisuuden ja kunnostustarpeen arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (214/2007) mukaiset kynnyсарvot. Mikäli alueellinen suurin suositeltu taustapitoisuusarvo (SSTP-arvo) on suurempi kuin valtioneuvoston asetuksessa haitta-aineelle määritetty kynnyсарvo, voidaan raja-arvona käyttää SSTP-arvoa.

Täytössä käytettävän maa- ja kiviaineksen on oltava riittävän karkearakeista ja geoteknisesti käyttötarkoitukseen soveltuvaa. Täyttömateriaalina käytettävän maa- ja kiviaineksen laatu on etukäteen varmistettava haitta-aineanalyysillä.

9. Alueen A kuorintaruoppaus on tehtävä ennen täyttötöiden aloittamista 23.4.2024 päivätyn Alueen A ruoppauksen suunnitelmakartan (piirustusnumero 40, mittakaava 1:1 000) osoittamalta alueelta (noin 2 ha).

Kuorintaruoppaus on ulotettava pohjasedimentin pintakerroksesta vähintään 0,6 m syvyyteen saakka. Mikäli pohjasedimentin pintakerroksessa olevan orgaanisen liejuisen kerroksen paksuus on alle 0,6 m, on kuorintaruoppaus ulotettava tiiviiseen savikerrokseen asti.

Kuorintaruopattavien massojen määrä alueella A on noin 12 000 m³.

10. Alueen C kuorintaruoppaus on tehtävä ennen täyttötöiden aloittamista 9.4.2024 päivätyn ruoppauksen suunnitelmakartan (piirustusnumero 44, mittakaava 1:500) osoittamalta alueelta.

Ruoppausalueiden C.1 (400 m²) ja C.2 (2 100 m²) kuorintaruoppaus on ulotettava sedimentin pintakerroksesta vähintään 1,0 m syvyyteen saakka ja ruoppausalueen C.3 (800 m²) sedimentin pintakerroksesta vähintään 0,6 m syvyyteen saakka.

Kuorintaruopattavien massojen määrä alueella C on noin 3 000 m³.

11. Alueen B ruoppaus tulee tehdä vasta, kun aluetta ympäröivät terästukiseinät on saatu valmiiksi.

Alueelta B ruopattavien sedimenttien määrä on noin 20 000 m³.

12. Vesistötyttöjen syrjäyttämä pehmeä sedimentti on ruopattava vähintään alueen A täytön edustalta suojaverhon sisäpuolelta. Syrjäytyvän sedimentin poisto tulee tehdä alueen luontaisen pohjasedimentin tasoon saakka.

13. Kaikki ruoppaukset, pois lukien alueen B terästukiseinän sisäpuolinen ruoppaus, on suoritettava tiiviisti sulkeutuvaa ruoppauskauhaa käyttäen tai vaihtoehtoisesti imuruoppaamalla tai muulla vähän samentumista aiheuttavalla tekniikalla. Mikäli ruoppausta tehdään tiiviisti sulkeutuvalla ruoppauskauhalla proomusta käsin, on proomussa oltava tiiviisti sulkeutuvat pohjaluukut.

Ruoppausta ja sen toteutusta koskevat tarkemmat työsuunnitelmat on toimitettava ruoppausaluekohtaisesti Pirkanmaan ELY-keskukselle ennen ruoppauksen aloittamista.

14. Ruoppausmassoja on käsiteltävä siten, ettei missään työvaiheessa niitä tai niiden valumavesiä tai ruoppausmassojen kanssa kosketuksissa olleita vesiä pääse kulkeutumaan hallitsemattomasti vesi- tai maa-alueelle.

15. Imuruopattu pohjasedimentti on pumpattava geotuubeihin suljettuna putkisiirtona tai muulla soveltuvalla tekniikalla hakemuksen täydennyksenä 20.9.2023 toimitetun 1.3.2023 päivätyn suunnitelmakartan (piirustusnumero 41, mittakaava 1:500) osoittamalle alueelle. Kuivattavat massat on käsiteltävä vähintään kiintoaineen erottumista nopeuttavalla polymeerillä. Toteutusta koskeva työsuunnitelma tulee toimittaa Pirkanmaan ELY-keskukselle ennen imuruoppauksen aloittamista.

16. Geotuubikentältä peräisin olevia suotovesiä saa johtaa ainoastaan suojaverholla rajatulle vesialueelle. Suotovedet tulee johtaa geotuubikentältä alueelle rakennettavaan asianmukaisesti mitoitettuun laskeutusaltaaseen ennen vesien järveen johtamista.

17. Ruoppausmassat on toimitettava vastaanottoaikaan, jolla on asianmukainen lupa tai hyväksyntä niiden vastaanottamiseen.

Pilaantumattomia, maaperän pilaantuneisuudesta ja puhdistustarpeen arvioinnista annetun asetuksen (214/2007) alemman ohjearvon alittavia, kauharuopattuja massoja voidaan läjittää väliaikaisesti hankealueelle, jolloin niistä valuva vesi on selkeytettävä ja johdettava takaisin vesistöön suojaverhojen sisäpuolelle.

18. Vesialueella tehtävät ruoppaukset ja täytöt sekä aallonmurtajalaiturin rakentaminen on tehtävä mahdollisimman yhtäjaksoisesti sekä ajoitettava siten, että vesialueelle ja sen käytölle sekä alueen kalastolle ja muulle eläimistöille aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa ja häiriötä.

19. Mikäli vesialueen täytössä käytettävän maa- ja kiviaineksen seassa kulkeutuu roskia, kuten räjähdyslankoja, on ne kerättävä pois vesialueelta.

---

25. Työalueen ulkopuolelle on asennettava vedenlaatuvaikutuksia rajaavat suojaverhot ennen töiden aloittamista.

Suojaverhot on asennettava ja ankkuroitava siten, että ne pysyvät paikoillaan kaikissa olosuhteissa.

Verhojen on oltava tiiviisti kiinni rannassa ja pohjassa sekä ulotuttava pintaan asti. Suojaverhojen asennus ja riittävä ankkurointi on varmistettava sukeltajaa käyttäen ennen töiden aloittamista.

26. Suojaverhoja on käytettävä hankealueen ympärillä kaikkien sementumista aiheuttavien työvaiheiden aikana, lukuun ottamatta Viinikanlahden yli kulkevien teleliikennekaapeleiden siirtoja.

27. Suojaverhon asennusta, ankkurointia, mitoitusta ja materiaalivalintoja koskevat tarkemmat suunnitelmat tulee toimittaa Pirkanmaan ELY-keskukselle hyvissä ajoin ennen suojaverhon asentamista. Suunnitelmassa on huomioitava hankealueen sää- ja hydrologiset olosuhteet sekä niiden vaikutus suojaverhon paikallaan pysymiseen ja suojaverhon kestävyYTEEN.

Pirkanmaan ELY-keskus voi antaa tarkentavia ohjeita suojaverhon sijainnista, rakenteesta ja asentamisesta.

28. Suojaverhot on pidettävä kunnossa koko työn ajan. Suojaverhojen toiminnassa havaitut puutteet on korjattava välittömästi. Alueella on pidettävä saatavilla suojaverhon korjaamiseen sopivaa materiaalia.

Suojaverhojen kuntoa ja toimintaa on seurattava säännöllisesti ja töitä hankealueella suoritettaessa päivittäin siten, että luvan saaja on koko ajan tietoinen verhojen toiminnasta ja työn aiheuttaman sementuman laajuudesta.

29. Suojaverhot saadaan poistaa vasta, kun valvontaviranomainen on tarkkailutulosten perusteella arvioinut vedenlaadun ja todennut, ettei sementuman leviämisenriskiä enää ole.

30. Mikäli töiden yhteydessä havaitaan merkittävää suojaverhojen ulkopuolista sementumaa tai muuta poikkeavaa, luvan saajan on keskeytettävä työt ja ryhdyttävä viipymättä toimenpiteisiin haittojen poistamiseksi tai niiden rajoittamiseksi. Luvan saajan on ilmoitettava poikkeustilanteesta välittömästi Pirkanmaan ELY-keskukselle ja Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle.

---

32. Töistä aiheutuvan sementuman ja kiintoaineen leviämisen laajuutta sekä voimakkuutta on seurattava silmämääräisesti töiden aikana.

Mikäli seurannan perusteella havaitaan tavanomaista voimakkaampaa veden sementumista, joka uhkaa levitä suojaverhojen ulkopuolelle, tulee luvan saajan tehdä ylimääräinen näytteenottokierros.

33. Hankkeen toteutuksen aikana on pidettävä työmaapäiväkirjaa, johon on kirjattava päivittäin suoritettavat työvaiheet, työskentelyaika ja -olosuhteet, suojaverhon toimivuudessa havaitut mahdolliset puutteet, ruoppaus- ja täyttötöyt massamäärineen, arvio täyttötöiden alta syrjäytyvien sedimenttien määrästä, aistinvaraiset havainnot sekä muut hankkeeseen ja sen tarkkailuun vaikuttavat tekijät. Päiväkirjaan on merkittävä myös poikkeukselliset tilanteet ja niihin johtaneet syyt sekä sattuneet vahingot ja niiden johdosta tehdyt ilmoitukset.

Työmaapäiväkirja on säilytettävä viiden vuoden ajan ja se on pyydettyä esitettävä Pirkanmaan ELY-keskukselle, Pohjois-Savon ELY-keskukselle, Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä niille, joiden oikeus tai etu on päiväkirjaan merkityistä tiedoista riippuvainen.

34. Luvan saajan on tarkkailtava hankkeen vaikutuksia vähintään hakemuksen täydennyksenä toimitetun tarkkailusuunnitelman (Tarkkailuohjelma–Viinikanlahden vesistötäyttö, Tampere, päiväys 19.2.2024) mukaisesti.

Tarkkailuun tulee sisällyttää pohjaeläinten kvantitatiivinen tarkkailu. Pohjaeläintarkkailu tulee suorittaa vähintään yhdestä näytepisteestä kerran ennen töiden aloittamista, kerran töiden valmistuttua sekä kerran kolme vuotta hankkeen valmistumisesta. Pohjaeläintarkkailupisteen sijainti tulee esittää päivitetyn tarkkailusuunnitelman yhteydessä Pirkanmaan ELY-keskukselle.

Pohjaeläintarkkailulla päivitetty tarkkailusuunnitelma on toimitettava Pirkanmaan ELY-keskukselle vähintään kuukausi ennen töiden aloittamista. Valvontaviranomainen voi tarvittaessa muuttaa tarkkailusuunnitelmaa edellyttäen, että muutokset eivät heikennä tarkkailun kattavuutta eivätkä tulosten luotettavuutta tai aiheuta kohtuuttomia lisäkustannuksia.

Tarkkailun tulokset on toimitettava viipymättä sähköisesti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään valvontaviranomaisen ohjeistamalla tavalla. Vuosittainen tarkkailutulosten yhteenvetoraportti on toimitettava Pirkanmaan ELY-keskukselle, Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle, Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Pirkkalan kalatalousalueelle.

35. Luvan saajan on tarkkailtava kaloihin kertyvien haitta-aineiden pitoisuuksia kuhista ja ahvenista. Näytekalat tulee pyytää Viinikanlahdelta (alue 1) sekä Viikinsaaren ja Rajasalmensillan väliseltä alueelta (alue 2). Jokaiselta alueelta on pyydettyä vuosittain 10 kuhaa ja ahventa näytekaloina. Kuhien tulee olla pituudeltaan vähintään 42 cm pitkiä. Jokaisesta näytekalasta analysoidaan elohopea, lyijy, nikkeli ja kromi ja lisäksi dioksiiniin ja dioksiinien kaltaisten yhdisteiden ja PAH-yhdisteiden pitoisuudet.

Tarkkailu on aloitettava ennen hankkeen aloittamista ja tehtävä vuosittain hankkeen toteutusaikana. Haitta-ainetarkkailua tulee jatkaa vähintään kaksi vuotta hankkeen päättymisen jälkeen. Tarkkailutuloksia on verrattava kaloja ja kalatuotteita koskeviin enimmäispitoisuuksiin. Raportti on toimitettava viimeistään näytteenottovuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun

mennessä Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle, Pirkanmaan ELY-keskukselle, Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Pirkkalan kalatalousalueelle.

Luvan saajan on toimitettava Pyhäjärven kalojen tarkkailua koskeva suunnitelma Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle tiedoksi vähintään kuukausi ennen töiden aloittamista. Pohjois-Savon ELY-keskus voi tarvittaessa muuttaa tai tarkentaa tarkkailua edellyttäen, että muutokset eivät heikennä tarkkailun kattavuutta eivätkä tulosten luotettavuutta tai aiheuta kohtuuttomia lisäkustannuksia.

36. Vesinäytteiden käsittelyssä ja analysoinnissa on noudatettava ympäristöhallinnon ajantasaisia laatusuosituksia ja vaatimuksia.

37. Hankkeen loppuraportti, joka sisältää vähintään yhteenvedon tarkkailutuloksista, on toimitettava Pirkanmaan ELY-keskukselle, Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle sekä Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuden kuukauden kuluessa töiden päättymisestä.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Valittaja on vaatinut, että aluehallintoviraston päätös kumotaan. Lisäksi valittaja on vaatinut, että Tampereen kaupunki velvoitetaan korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut 2 000 eurolla korkoineen.

Perustelut

Vesistötäytön riskeinä ovat saastuneen sedimentin leviäminen sekä nyt sedimenttiin sitoutuneiden haitta-aineiden liukeneminen vesistöön ruoppauksen ja täytön yhteydessä. Hankkeeseen on tehty lain vaatimat ympäristöselvitykset, jotka ovat oleellisesti puutteelliset, eikä esitettyjen tulosten perusteella voida tehdä arvioita suunniteltujen täyttöalueiden sedimentin haitta-ainepitoisuuksista, eikä näin ollen myöskään hankkeen ympäristövaikutuksista.

Vuoden 2019 tutkimuksen pääpaino on kokoomanäytteiden keräys ja analysointi pintasedimentistä. Täyttöalueiden kokoomanäytteiden näytteet ulottuvat enimmillään 30 senttimetrin syvyyteen. Vuoden 2017 Viinikanojan sedimenttitutkimuksessa todetaan, että pääsääntöisesti PCB-pitoisuudet ovat korkeampia syvyydellä 20–50 senttimetriä kuin 0–20 senttimetriä. Myöhemmässä vuoden 2022 tutkimuksessa korkeimmat todetut haitta-ainepitoisuudet ovat noin puolen metrin syvyydessä.

Hankesuunnitelma koostuu kolmesta täyttölohkosta A, B ja C. Jokaisen lohkon alueelle on karttaan merkitty useita tutkimuspisteitä, mutta suurinta osaa pisteiden näytteistä ei ole yksittäin analysoitu tai tuloksia ei ole julkaistu.

Tutkimuspisteet SWSED18–SWSED39 sijoittuvat täyttölohkolle A. Yhdestäkään pisteestä ei ole esitetty tuloksia. Näytepisteet SWSED40, SWSED44–SWSED55 sijoittuvat täyttöalueelle B tai sen välittömään läheisyyteen. Ainoastaan pisteistä SWSED40 ja SWSED50 on esitetty analyysituloksia. Näytepisteet SWSED3, SWSED30–SWSED39 sijoittuvat täyttöalueelle C tai sen läheisyyteen. Yhdestäkään näistä pisteistä ei ole esitetty analyysiä haitta-ainepitoisuuksista. Ainoa maininta näistä on, että pisteistä SWSED31 ja SWSED32 on havaittu jäännöksiä muovijätteestä.

Täyttöalueen pisteistä SWSED40 ja SWSED50 on siis esitetty analyysituloksia. Ne ovat ainoita pitkiä sedimenttisarjoja, jotka sijoittuvat täyttöalueille. Kokoomanäytteet on kerätty tutkimusalueittain, jotka eivät vastaa täyttölohkoja. Eri lohkoille on suunniteltu erilaisia täyttötapoja, joten olisi ollut oleellista muodostaa tutkimusalueet noudattaen täyttöalueita.

Vuoden 2022 tutkimus täydentää joitakin puutteita vuoden 2019 tutkimuksesta. Se keskittyy haitta-aineisiin PCB, PCDD/F ja TBT.

Eri täyttöalueista vuoden 2022 lisätutkimus kohdistuu laajimmin lohkolle A. Kuitenkin 13 tutkimuspisteestä vain yhteen on kohdistunut analyysiä, joka ulottuu 10 senttimetriä pintasedimenttiä syvemmälle. Tämä on ristiriidassa tutkimustavoitteiden kanssa, joiden mukaan yksittäisten näytetulosten tavoitteena on ollut selvittää lähinnä syvyys-suuntaista ulottuvuutta PCB:n, PCDD/F:n ja TBT:n osalta. Pintasedimenttitutkimuksissa on kynnysarvon ylityksiä tutkituilla haitta-aineilla, mikä antaisi syyn syvemmälle ulottuville tutkimuksille. Korkeimmat haitta-ainepitoisuudet on havaittu syvemmällä täyttöalueen läheisyydessä pisteessä GTKSED 7.

Lohkolla B ei ole yhtäkään tutkimuspistettä. Sen ulapanpuoleisella rajalla on yksi näytepiste GTKSED 3. Tästä pisteestä on havaittu kohonneita arvoja. Lohkolla C ei ole yhtäkään näytepistettä. Sen rajalla on yksi näytepiste GTKSED 5, jossa on kohonneita pitoisuuksia. Toiseksi lähin piste GTKSED 7 sijaitsee noin 40 metrin päässä täyttöalueen itäpuolella. Pisteessä on todettu tutkimuksen korkeimmat PCB-pitoisuudet syvyydellä 0,45–0,55 metriä. Pitoisuus ylittää neljä ja puolikertaisesti vaaralliseksi määrätyn raja-arvon.

Yleisesti useista tutkimuspisteistä puuttuvat tulokset syvyydeltä, joissa haitta-ainepitoisuudet on todettu korkeimmiksi. Lohkon C lähellä olevasta pisteestä GTKSED 7 on todettu tutkimuksen korkeimmat PCB-pitoisuudet syvyydellä 0,45–0,55 metriä. Tämä tulos antaa aiheen tutkia haitta-ainepitoisuuksia erityisesti tältä syvyydeltä. Kuitenkaan missään muussa tutkimuspisteessä ei ole analysoitu PCB-pitoisuuksia tästä syvyydestä.

Puolet näytteistä rajoittuvat vain pintasedimenttiin 0,1 metrin tai 0,25 metrin syvyyteen. Joissakin pisteissä on otettu pintanäytteen lisäksi näyte syvältä, mutta jätetty kriittinen puolen metrin syvyys analysoimatta. Esimerkiksi aiemmin mainitussa pisteessä GTKSED3 on pintanäytteen lisäksi otettu näyte syvyydeltä 1,00–1,10 metriä. GTKSED5 pintanäytteen lisäksi on otettu näyte syvyydeltä 0,75–0,85 metriä. Näissä syvänäytteissä pitoisuudet jäävät

kynnysarvon alle, mutta epäselväksi jää, mikä on PCB-pitoisuus näytekerrosten välillä.

Toukokuussa 2002 eri medioissa on uutisoitu laajasti, että Viinikanlahdessa on todettu Suomen korkeimmat vesialueiden PCB-pitoisuudet. Uutislähteenä mainittiin Pirkanmaan ympäristökeskuksen tiedote. Todetut sedimenttien PCB-pitoisuudet olivat enimmillään 160 milligrammaa/kilogramma, kun vaaralliseksi luokitellun aineksen raja on 10 milligrammaa/kilogramma. Pitoisuus ylittää moninkertaisesti vuosina 2019 ja 2022 raportoidut maksimipitoisuudet. Lisäksi vuoden 2002 uutisoinnissa ja Pirkanmaan ympäristökeskuksen tiedotteessa kerrottiin, että korkeimmat pitoisuudet olivat 1–2 metrin syvyydessä, eli syvemmällä kuin mihin vuosien 2019 ja 2022 tutkimukset yleisesti ulottuivat. Vuoden 2002 tutkimukset olisi pitänyt ottaa huomioon ja raportoida asianmukaisesti.

Viinikanlahdelle tehtyjen tutkimusten perusteella ei voida tehdä mitään johtopäätöksiä suunniteltujen täyttöalueiden todellisista haitta-ainepitoisuuksista, koska täyttöalueiden tutkimuspisteistä ei ole esitetty tietoa tai sedimenttiä ei ole tutkittu kriittisiltä syvyyksiltä. Näin ollen ei voida tehdä myöskään päätelmiä syrjäytyvän/huuhoutuvan tai painuvan sedimentin haitta-aineiden pitoisuuksista tai määrästä.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Hallinto-oikeus on tiedottanut valituksesta julkisella kuulutuksella. Tieto kuulutuksesta on julkaistu Tampereen kaupungissa.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolta on pyydetty lausunto valituksesta. Asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, sekä Tampereen kaupungille, Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle, Tampereen kaupungin terveydensuojeluviranomaiselle, Tampereen kaupungin kaavoitusviranomaiselle, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle, Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille ja Museovirastolle on varattu tilaisuus vastineen antamiseen valituksesta.

Pirkkalan kalatalousalue on vastineessaan todennut muun ohella, että hankkeelle ei tule myöntää lupaa, koska vesistötäyttöön liittyvät toimenpiteet aiheuttavat haitta-aineiden leviämisen vesistöön ja kaloihin.

Sedimentin haitta-aineiden näytteenotto ei ole ollut riittävää eikä hankkeen todellisia vaikutuksia ja riskejä ole tarkasteltu riittävästi. Tuloksia esitetään kokoomanäytteistä, joissa ääripäät leikkaantuvat pois. Ympäristönsuojeluyhdistyksen huomio siitä, että lukuisista täyttöalueen näytepisteistä on esitetty vain yksittäisiä haitta-aineiden analyysituloksia ja varsinkin puolen metrin syvyys sedimentistä on pääosin jätetty tarkastelun ulkopuolelle, on hyvin huolestuttavaa ja entisestään vahvistaa kalatalousalueen aiemmin esittämiä epäilyjä hankkeen aiheuttamista merkittävistä riskeistä.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on lausunnossaan esittänyt muun ohella, että valituksessa ei ilmennyt sellaisia uusia seikkoja, joiden perusteella päätöstä tulisi muuttaa. Aluehallintovirasto on ottanut ratkaisua tehdessään huomioon kaikki hankealueella eri vuosina tehdyt sedimentti- ynnä muut tutkimukset. Aluehallintoviraston päätöksestä ilmenevästi hakija on suorittanut sedimenttien lisänäytteenottoa alueilla A ja C hakemuksen kuulutusajan jälkeen vuonna 2024. Tutkimustulosten mukaan ruoppaus- ja läjitysohjeen pitoisuustason 1 B (Ympäristöministeriö 2015) ylittäviä haitta-aineita on alueella A 0,6 metrin syvyyteen asti ja alueella C paikoin yhden metrin syvyyteen asti. Kyseiset alueet on määrätty kuorintaruoppaamaan mainittuihin 0,6–1,0 metrin syvyyksiin saakka. Vuoden 2024 lisänäytteenoton tulokset eivät oleellisesti muuttaneet alkuperäisen hakemuksen sisältöä. Hakemuksen täydennysten johdosta asiassa suoritettu viranomaisten lisäkuuleminen on katsottu riittäväksi.

Museovirasto ja Liikenne- ja viestintävirasto Traficom ovat ilmoittaneet, että ne eivät anna vastineita.

Tampereen kaupungin kaupunkiympäristön palvelualue on antanut vastineen.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus on vastineessaan uudistanut aluehallintovirastolle antamansa lausunnot ja lisäksi todennut vielä muun muassa, että aluehallintovirasto on määrännyt ruopattavaksi kaikki ruoppausmassat 0,6 metrin syvyyteen asti alueilla A ja C, joiden täytöt tehdään päätypengerryksenä. Riskinarviossa on todettu, että pistemäisesti pitoisuudet voivat nousta hyvinkin korkeaksi. Näihin pitoisuuksiin ei kuitenkaan olla päästy kokoamanäytteillä kiinni syvemmissä kerroksissa. Kyseessä on suuret sedimenttimäärät, jotka syrjäytetään vesistöön, joten myös ELY-keskuksen näkemyksen mukaan sedimenttien pilaantuneisuudesta olisi pitänyt olla edelleen tarkempaa tietoa myös syvemmillä olosuhteista, koska ne haitta-aineet päätyvät mahdollisesti vesistöön. Hankkeen töiden toteuttamista haitallisten ruoppausten osalta pitäisi rajata kyseisessä kohdassa tarkemmin niin, etteivät mahdolliset suuret juoksutukset aiheuta riskiä suojaverhojen liikkumiselle ja siten haitallisten aineiden pääsyle vesistöön.

Ruoppaus- ja läjitysohjeen mukaan yli 1 B -tason massat tulisi läjittää hyvälle tai tyydyttävälle alueelle. Päätypengerryksen seurauksena syrjäytyvät sedimentit päätyvät vesistöön, joka käytännössä tarkoittaa samaa kuin läjittäminen. Kun otetaan huomioon vielä virtausolosuhteiltaan hyvin poikkeuksellinen paikka, pitäisi olla varmuus siitä, ettei näin suurien massamäärien hankkeessa myöskään 1B-tason haitta-aineita päädy vesistöön. Haitta-aineita olisi syytä edelleen tutkia myös syvemmistä kerroksista tarkemmin, että päästään paremmin kiinni ruoppaus- ja läjitysohjeen tason 1B-massoista, koska haitta-aineet pääsevät virtaavassa kohdassa hyvinkin helposti liikkeelle, eikä kyseinen paikka mitenkään täytä tyydyttävän läjityspaikan kriteereitä.

Tampereen kaupungin yhdyskuntalautakunnan ympäristö- ja rakennusjaosto Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena on ilmoittanut, ettei se anna vastinetta.

Tampereen kaupunki luvan hakijana on antanut vastineen, jonka mukaan valitus on hylättävä eikä oikeudenkäyntikulujen korvaamiselle ole perusteita.

Valittaja on vastaselityksessään muun ohella esittänyt, että vertaamalla Geologisen tutkimuskeskuksen avointa dataa luvan hakijan ja luvanmyöntäjän antamiin vastineisiin löytyi useita ristiriitoja, joista oleellisimmat ovat seuraavat: Luvan hakijan yleiskuvaus täyttöalueen A sedimentistä on ristiriitainen; yhtäältä sen kuvattiin koostuvan tiiviistä savesta ja siltistä. Toisaalta sitä kuvattiin laajaksi savipehmeiköksi. Maalajin määrittäminen on ylimalkainen. Näytteenotoissa liejusaveksi varmistunut maalaji on kuvattu tiiviiksi saveksi tai siltiksi. Yleisesti saven ja siltin liejupitoisuus on kokonaan sivuutettu. Hakija korostaa, että alueella on tehty näytteenottoja ja seulontatutkimuksia. Edellä on käytetty näitä tutkimuksia osoittamaan, että hakija ei ole noudattanut tutkimusten tuloksia sedimenttien kuvauksissa. Painokairaustutkimukset on sivuutettu lähes kokonaan arvioitaessa sedimentin kantavuutta. Puristinheijarikairausten tuloksia ei ole yleisesti varmistettu näytteenotolla, kuten Geoteknillisen yhdistyksen porausoppaassa ohjeistetaan. Sedimentin koostumus oli yleistetty täyttöalueella C. Hiekkaa esiintyy vain länsipäässä, mutta koko alue oli kuvattu kantavaksi, vaikka keskialueen ja itäpään sedimenttitutkimukset osoittavat päinvastaista. Pehmeän sedimenttikerroksen paksuuden nyt tultua ilmi huoleksi on noussut myös suojaverhouksen ankkuroinnin pitävyys löyhässä liejusavessa. Pitävyyden riskiä nostaa ELY-keskuksen mainitsema alueen poikkeukselliset virtausolosuhteet. Lisäksi aluehallintovirasto on tehnyt muutovirheen, koska se ei ole julkaissut vuoden 2024 täydentäviä tutkimuksia päätösasiakirjojen yhteydessä verkkopalvelussa. Näin valittajalla ei ole ollut mahdollisuutta tutustua näihin ennen vastaselitysvaihetta.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus valituksen enemmälti hyläten kumoaa aluehallintoviraston päätöksen alueen A täytön rakentamisen osalta ja palauttaa asian tältä osin Lupa- ja valvontavirastolle uudelleen käsiteltäväksi.
2. Hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Vesilain 2 luvun 7 §:n mukaan vesitaloushanke on toteutettava sekä vesivaroja ja vesialueita muutoin käytettävä siten, ettei siitä aiheudu vältettävissä olevaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta, jos hankkeen tai käytön tarkoitus voidaan saavuttaa ilman kustannusten kohtuutonta lisääntymistä kokonaiskustannuksiin ja aiheutettavaan vahingolliseen seuraukseen verrattuna.

Vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Vesilain 3 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa vesitaloushankkeesta yleiselle edulle aiheutuvia hyötyjä ja menetyksiä arvioidaan yleiseltä kannalta. Arvioinnissa voidaan käyttää rahaa, jos hyödyn tai menetyksen suuruus voidaan määrittää rahassa.

Vesilain 3 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa vesitaloushankkeesta saatavana yksityisenä hyötynä otetaan huomioon maa- tai vesialueen tai muun omaisuuden tuottavuuden tai käytettävyyden parantumisesta aiheutuva omaisuuden käyttöarvon lisääntyminen sekä hankkeen toteuttamisesta välittömästi saatava muu etu.

Vesilain 3 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan lupapäätöksessä on annettava tarpeelliset määräykset: 1) hankkeesta ja sen toteuttamisesta aiheutuvien haittojen välttämiseksi siten kuin 2 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetään; 2) maisemoinnista ja muusta työn jälkien poistamisesta; sekä 3) vesistön ja pohjavesiesiintymän tilan säilyttämistä varten tarpeellisista toimenpiteistä ja laitteista. Saman pykälän 3 momentin mukaan, jos tämän lain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta aiheutuu ympäristönsuojelulain 5 §:ssä tarkoitettua ympäristön pilaantumista vesialueella tai sen vaaraa, lupamääräyksiä annettaessa on sovellettava myös, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään lupamääräysten antamisesta.

Vesilain 3 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan luvassa on määrättävä luvanhaltija tarvittaessa tarkkailemaan hankkeen toteuttamista ja sen vaikutuksia.

Vesilain 11 luvun 3 §:n 1 momentin 1) ja 4) kohtien mukaan lupahakemuksessa on esitettävä 1) asian ratkaisemisen kannalta riittävä selvitys hankkeen tarkoituksesta ja hankkeen vaikutuksista yleisiin etuihin, yksityisiin etuihin ja ympäristöön; 4) selvitys toiminnan vaikutusten tarkkailusta.

Ympäristönsuojelulain 20 §:ssä säädetään yleisistä periaatteista ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Saman pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet.

Vesilain 11 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on ennen asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea (*asianosainen*), tilaisuus tehdä muistutuksia asiasta.

Vesilain 11 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on annettava hakemus tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen, mitä hallintolain 62a §:ssä säädetään.

Hallintolain 34 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Asiassa saatu selvitys

Hanke sijoittuu Pyhäjärven Viinikanlahteen Tampereen kaupungissa. Pyhäjärvi on Kokemäenjoen vesistöalueen keskusjärvi, joka saa vesiä Näsijärvestä ja Vanajavedeltä. Pyhäjärvi on läpivirtausjärvi, jonka viipymä on keskimäärin 38 vuorokautta. Veden nopean vaihtuvuuden vuoksi kuormituksessa ja virtaamissa tapahtuvat muutokset heijastuvat nopeasti koko alueen veden laatuun. Viinikanlahteen laskevat Näsijärven reitin vedet Tammerkosken kautta ja Iidesjärven vedet Viinikanojan kautta. Tammerkosken pitkän aikavälin (vuosina 1970–2022) keskivirtaama on ollut noin 68 m³/s.

Hakemukseen liitetyn virtausolosuhteiden Delft 3D -mallinnusta koskevan selvityksen mukaan Tammerkosken virtaus jakautuu Viinikanlahdella kahteen pyörteeseen, joista länteen suuntautuva pyörre virtaa myötäpäivään ja itään suuntautuva vastapäivään. Länteen suuntautuva pyörre on selvästi itäistä laajempi. Keskiylivirtaamaskenaariossa (MHQ 140,9 m³/s) Viinikanlahden eteläosan keskimääräiset virtausnopeudet ovat sekä itään että länteen suuntautuvassa pyörteessä voimakkaimmillaan 0,15–0,20 m/s. Pohjanläheiset virtausnopeudet ovat voimakkaimmillaan 0,10–0,15 m/s. Virtausnopeudet heikkenevät mentäessä kauemmas Tammerkosken päävirtauksesta. Ylivirtaamatilanteessa (HQ_{1/100} = 247 m³/s) Viinikanlahteen muodostuvien pyörteiden sijainti säilyy ennallaan, mutta virtausnopeudet kasvavat, ollen Viinikanlahden eteläosissa 0,35–0,40 m/s ja pohjanläheisessä kerroksessa 0,30–0,35 m/s.

Voimakkaan länsituulen (20 m/s) vallitessa Viinikanlahdelle muodostuu selvä vertikaalinen pyörre, jonka pintavirtaus suuntautuu pääosin kohti itää ja pohjavirtaus kohti länttä. Virtausnopeudet voimistuvat tuulen vaikutuksesta selvimmin rantojen läheisyydessä. Pintavirtauksen nopeudet ovat Viinikanlahden eteläosissa pääosin 0,4–0,65 m/s. Pohjakerroksen virtausnopeudet ovat Viinikanlahden eteläisellä ranta-alueella pääosin 0,15–0,35 m/s. Merkittävä aallonkorkeus nousee Viinikanlahden länsiosissa yli 0,8 metriä ja korkeimmat yksittäiset aallot yli 1,5 metriä. Viinikanlahden sisäosissa merkittävä aallonkorkeus on pääosin 0,6–0,8 metriä ja korkeimmat yksittäiset aallot 1,1–1,3 metriä.

Tuulen aiheuttama sedimentin eroosio ja transportaatio on sekä nykytilassa että tulevaisuudessa suurinta Viinikanlahden etelärannan länsireunassa ja pohjoisrannan länsireunassa. Lahdenpohjukassa tuulen vaikutus on nykytilassa merkittävää etelä- ja pohjoisrannan välittömässä läheisyydessä ja Viinikanojan suulla kapealla vyöhykkeellä. Tulevassa tilanteessa Viinikanojan suualue muuttuu tuulien aiheuttamien virtausten kannalta hieman suojaisemmaksi.

Tammerkosken virtauksen synnyttämät eroosio- ja transportaatioalueet ovat nykytilassa keskivirtaama- ja keskituuliskenaariossa merkittäviä päävirtaaman kohdalla, noin lahden keskiosassa sekä keskiosasta kohti rantaa ulottuvalla alueella. Hankkeessa toteutettavien vesistötäyttöjen ei arvioida aiheuttavan suuria muutoksia päävirtaaman kohdalla oleviin eroosio- ja transportaatioalueisiin. Keskiosasta kohti rantaa ulottuva alue pienenee jonkin verran.

Tammerkosken virtauksen synnyttämä eroosioalue on nykytilassa maksimivirtaama- ja maksimituuliskenaariossa merkittävä päävirtaaman kohdalla sekä mallinnusalueen pohjois- ja etelärannalla. Tulevaisuudessa Viinikanlahden pohjukassa on vähemmän eroosioaluetta. Etelärannan länsipäässä syntyy eroosioalue täytön eteen. Tulosten perusteella täytön lähelle ei synny merkittäviä uusia eroosioalueita. Transportaatioalue kattaa valtaosan mallinnettua aluetta sekä nykytilassa että tulevaisuudessa. Hankkeen seurauksena transportaatioalue pienenee hieman Ratinanrannan edustalla ja suunnitellun täytön keskiosan lähellä.

Maksimivirtausskenaariossa kerrostumisalueet sijaitsevat Viinikanojan deltan edustalla sekä altaan länsiosan syvemmillä alueilla. Eroosioalueet seuraavat Tammerkosken päävirtaaman reittiä ja ovat kapeina kaistaleina Viinikanojan suun läheisillä ranta-alueilla sekä laajempina alueena tuulille alttiimmalla Hatanpään edustan rannalla. Kulkeutumisasiirukset reunustavat eroosioalueita.

Suuressa osassa Viinikanlahtea rinnevalumien esiintyminen vesirakennustöiden yhteydessä on todennäköistä. Tulevalla rantaviivalinjauksella erityisesti Viinikanlahden puhdistamon edusta on potentiaalista rinnevalumien aluetta.

Viinikanlahden rantoja on täytetty 1900-luvun alkupuolelta lähtien. Nykyinen ranta-alue on pääosin täyttömaata, ja täyttöjen paksuus suunnittelualueella on 2–10 metriä. Luonnollinen maaperä täyttöjen alla on vaihtelevasti löyhää silttiä, savista silttiä tai siltistä hiekkaa. Täyttöjä on tehty moneen otteeseen ja ne ovat laadultaan ja ominaisuuksiltaan epätasalaituisia. Nykyisen ranta-alueen maanpinta on noin tasolla 80 metriä. Kalliopinta on suunnittelualan itäosissa noin tasolla 65–70 metriä ja suunnittelualan länsiosissa noin tasolla 60–65 metriä.

Hankkeessa täytetään Viinikanlahden vesialuetta Hatanpään sairaalalta Viinikanojalle. Vesistötäyttö toteutetaan kolmessa osassa, täyttöalueet A, B ja C. Täytettävä alue on yhteensä noin 800 metriä pitkä ja enimmillään 160 metriä leveä. Alueen pinta-ala on noin kuusi hehtaaria ja sen täyttötilavuus on noin 0,6 milj. m³. Vesistötäytön rantaviiva on suunniteltu niin, että sen

reunalla vesisyvyys on noin kuusi metriä. Viinikanlahden keskialueella vesisyvyys on 15–25 metriä. Uudella täytöllä mahdollistetaan monipuolista virkistytymistä ja katkeamaton ekologinen ja virkistysellinen viherkäytävä Hatanpään ja Viinikanojan välille.

Täyttöalueen A nykyinen vesisyvyys on matala ja pehmeiden savisten sedimenttien paksuus on 0–4 metriä. Vesisyvyyden kasvaessa myös pehmeiden sedimenttien paksuus kasvaa. Täytön ulkoreunalla savea on suurimmillaan noin seitsemän metriä, jonka alla on noin 3–4 metrin silttikerros. Kalliopinta on noin 20 metrin syvyydessä vedenpinnasta.

Täyttöalueella B on pehmeitä sedimenttejä jo rannasta lukien noin 5–8 metriä. Pehmeiden kerrosten paksuus kasvaa vesisyvyyden kasvaessa ja on täyttöalueen reunalla suurimmillaan 12 metriä. Savisten kerrosten alla on 1–6 metriä tiiviimpää silttiä ja moreenia. Kallion pinta on noin 20 metrin syvyydessä vedenpinnasta. Sedimenttien syrjäytyminen arvioidaan tällä alueella suurimmaksi.

Täyttöalueella C alueella järven pohja viettää jyrkästi. Pohjamaa on karkearakeisempaa ja lujuudeltaan parempaa. Pohjamaa on löyhää hiekkaa ja silttiä 5–10 metrin paksuudelta. Löyhien kerrosten alla on tiiviimpiä silttisiä kerroksia. Kallio sijaitsee 20–25 metrin syvyydessä vedenpinnasta. Sedimenttien syrjäytymisen arvioidaan olevan vähäisintä tällä alueella johtuen hiekkaisesta pohjamaasta.

Hankealueen sedimenttien haitta-ainepitoisuuksia ja niistä aiheutuvia hankkeen toteuttamiseen liittyviä riskejä on selvitetty tutkimuksissa ja riskinarvioinneissa vuosina 2019–2024 analysoimalla sedimenttinäytteiden haitta-ainepitoisuuksia häiriintymättömistä näytteistä eri syvyyksiltä ja sedimentin pintakerroksesta kokoomanäytteinä.

Tehtyjen selvitysten perusteella alueen sedimenteissä esiintyy haitta-aineita laajasti ja vaihtelevina pitoisuuksina. Viinikanlahden sedimenttien keskeisimmäksi haitta-aineksi on todettu polyklooratut bifenyylit (PCB).

Vuonna 2020 laaditun riskinarvion perusteella Viinikanlahden alueen sedimentin kohonneet metalli-, PAH-, PCB-PCDD/F- ja TBT- pitoisuudet muodostavat lieviä tai kohtuullisia riskejä lähinnä pohjaeliöille ja pohjakaloille sedimentin suspendoitumisen ja haitta-aineiden uudelleenvapautumisen seurauksena. Korkeimpien pitoisuuksien alueille ei voida täysin riskittömästi osoittaa esimerkiksi uimapaikkoja tai muita alueita/toimintoja, joissa ihmiset pääsevät toistuvasti kosketuksiin haitta-ainepitoisen sedimentin kanssa. Vuonna 2022 tehdyssä päivitetystä ympäristöriskinarviossa ei ole tullut esille seikkoja, jotka oleellisesti muuttaisivat riskinarvion johtopäätöksiä.

Vuonna 2024 on selvitetty täyttöalueiden A ja C sedimentin laatua ja haitta-ainepitoisuuksien syvyysulottumaa.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätös

Kysymyksenasettelu

Valituksen johdosta hallinto-oikeudessa on ratkaistavana, ovatko hankealueen sedimentistä tehdyt selvitykset olleet riittävät lupaharkinnan tekemiseksi ja lupamääräysten asettamiseksi, ja ovatko selvityksistä tehdyt johtopäätökset ja annetut lupamääräykset olleet riittävät hankkeesta aiheutuvien ympäristövaikutusten estämiseksi, kun otetaan huomioon, että sedimenttiin sitoutuneita haitta-aineita voi vapautua vesistöön ruoppauksen ja täytön yhteydessä.

Menettely aluehallintovirastossa

Aluehallintovirasto on antanut hakemuksen tiedoksi kuuluttamalla siitä 9.10.–15.11.2023. Hakemusta on täydennetty asiassa annettujen lausuntojen ja muistutusten jälkeen. Valittaja on hallinto-oikeudelle antamassaan vastaselityksessä vedonnut aluehallintoviraston tekemään muotovirheeseen, kun aluehallintovirasto ei ole antanut tiedoksi hakemukseen tehtyjä vuoden 2024 täydentäviä tutkimuksia. Hakijan esittämät selvitykset ovat koskeneet sedimentin laatua ja haitta-ainepitoisuuksia täyttöalueilla A ja C. Hakija on selvitysten perusteella muuttanut joiltain osin hakemustaan näitä alueita koskien. Hallinto-oikeus katsoo hakemuksen täydennysten ja muutosten olleen sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisia, että ne olisi tullut antaa julkisesti tiedoksi. Päätöstä ei kuitenkaan ole tämän johdosta kumottava ja asiaa ole palautettava uudelleen käsiteltäväksi, kun otetaan huomioon hallinto-oikeuden tekemä ratkaisu alueen A osalta ja se, että hakemuksen muutos alueella C on tarkoittanut hankkeesta aiheutuvien ympäristövaikutusten parempaa hallintaa.

Päätöksen kumoaminen ruoppausalueen A osalta

Alkuperäinen aluehallintoviraston tiedoksiantama hakemus on ollut puutteellinen pilaantuneiden sedimenttien haitta-ainetutkimusten osalta. Hakemusta on myöhemmin täydennetty selvityksellä Viinikanlahden lisänäytteenotto 2024, sedimenttitutkimusraportti, 9.4.2024. Lisäselvitystä varten näytteitä otettiin 13 näytepisteestä. Hallinto-oikeus katsoo, että selvitystä voi täydennettynä pitää täyttöalueen A pintakerroksen sedimentin osalta riittävänä. Selvitys osoitti sedimentin sisältävän haitta-aineita noin tasolle 0,3–0,6 metriä. Tämän alapuolelta syvyystasolta 0,6–1,0 metriä saatiin vain yhdestä pisteestä asianmukainen näyte. Näyte ei osoittanut sedimentin olevan pilaantunutta. Hallinto-oikeus toteaa, että syvempien sedimenttikerrosten haitta-ainepitoisuuksien selvittäminen on jäänyt jossain määrin puutteelliseksi, mutta selvityksen perusteella on kuitenkin voinut luotettavasti arvioida kuorintaruoppauksen tarpeen ja poistettavan sedimenttikerroksen paksuuden.

Alueen A sedimentin pintakerros (0–0,6 m) on aluehallintoviraston valituksenalaisella päätöksellä määrätty kuorintaruopattavaksi ennen alueen

täyttämistä. Kuorintaruopattavan sedimentin määrä on noin 12 000 m³. Hakijan antaman selvityksen mukaan täyttötoiminnan aikana täytön vaikutuksesta liikkuu noin 70 000 m³ sedimenttejä. Suurin osa sedimentistä jää kuitenkin täyttöjen alle työn aikana. Lopputilanteessa täytön reunan eteen jää arviolta noin 15 000 m³ syrjäytyntä sedimenttiä, joka ruopataan.

Syvemmillä, kuorintaruopattavan kerroksen alapuolella olevien haitta-aineiden määrään on jäänyt jossain määrin epävarmuutta. Toisaalta täytön seurauksena syrjäytyvän sedimentin haitta-ainepitoisuuksia ja sitä, onko kyseessä pilaantuneeksi luokiteltava ruoppausmassa, on hankala luotettavasti selvittää ennakolta. Hallinto-oikeus toteaa, että alueen sedimentin koostumuksesta ja sedimentin haitta-aineista tehdyt selvitykset ovat täydennyksen jälkeen olleet riittävät vesilain mukaisen lupaharkinnan tekemiseksi ja ympäristövaikutusten arvioimiseksi eikä asiaa ole selvitysten riittämättömyyden johdosta tarpeen palauttaa uudelleen käsiteltäväksi. Selvitykseen jäänyt epävarmuus voidaan ottaa lupaharkinnassa ja lupamääräyksiä asetettaessa huomioon muun muassa ympäristönsuojelulain 20 §:n mukaisen varovaisuusperiaatteen tulkintana.

Tehtyjen sedimenttiselvitysten perusteella on arvioitavissa, että alueelta voi kuorintaruoppauksen, täytön ja syrjäytyneen sedimentin ruoppauksen aikana vapautua haitallisia aineita vesistöön. Tehdyistä riskinarvioinnista huolimatta asiassa on jäänyt merkittävää epävarmuutta sen suhteen, kuinka paljon haitta-aineita vapautuu edellä mainittujen toimenpiteiden yhteydessä. Toisaalta haitta-aineiden pitoisuuksista ja liikkeistä on hankala esittää ennakolta luotettavaa arviota. Tällaisessa epävarmuutta sisällään pitävässä tilanteessa korostuu haittojen leviämisen estämiseksi tehtävissä olevat toimenpiteet. Asiassa on tarpeen selvittää, voidaanko hanke toteuttaa vesilain 2 luvun 7 §:n tarkoittamalla tavalla vähemmän haittoja aiheuttaen. Ruoppaus- ja täyttötoimenpiteistä aiheutuvien haittojen estämiseksi on tarvittaessa annettava vesilain 3 luvun 10 §:n 3 momentin nojalla ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaiset määräykset toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään vesistön pilaantumista tai sen vaaraa.

Hakemuksessa ja valituksenalaisessa päätöksessä on haittojen estämiseksi pidetty riittävänä suojaverhon asentamista täyttöalueen ympärille. ELY-keskus on vastineessaan hallinto-oikeudelle tuonut esille, että hankealueen olosuhteet ovat hyvin poikkeukselliset muihin vastaaviin ruoppaus- ja täyttöhankkeisiin verrattuna. Säännöstelystä Näsijärvestä juoksutetaan vettä Tammerkoskea pitkin suoraan hankealueen reunalle. Täyttöalue myös muuttaa hieman virtaamien suuntaa. Virtaamat alueella voivat olla hyvinkin suuria rakentamisen ja käytön aikana, mikä nostaa riskiä haitta-aineiden liikkeelle lähtemisestä sekä suojaverhojen pysyvyydelle. ELY-keskus on ehdottanut, että hankkeen töiden toteuttamista haitallisten ruoppausten osalta pitäisi rajata kyseisessä kohdassa tarkemmin niin, ettei mahdolliset suuret juoksutukset aiheuta riskiä suojaverhojen liikkumisena ja siten haitallisten aineiden pääsyä vesistöön. Aluehallintovirasto on päätöksensä perusteluissa todennut, että suojaverho ja sen luotettava toiminta on oleellista eri työvaiheista aiheutuvan samentuman rajaamisessa ja leviämisen estämisessä. Hankealueen olosuhteiden vuoksi suojaverhon materiaaleihin, mitoitukseen, sijaintiin,

asennukseen ja käyttöön kohdistuu erityisiä vaatimuksia, jotta voidaan varmistaa sen suunniteltu toiminta. Suojaverhon sijoittelussa ja asennuksessa tulee huomioida, ettei suojaverhon ulkopuolelle pääse syrjäytymään pohjasedimenttejä täyttötöiden aikana.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen hallinto-oikeus toteaa, että suojarakenteiden kestävyys ja pohjan eroosion kannalta virtausnopeudet pintavedessä ja pohjan läheisessä vesikerroksessa vaikeuttavat työalueen suojaamista erityisesti ylivirtaamien tai voimakkaan länsituulen vallitessa. Virtausolosuhteista saatu selvitys huomioon ottaen hallinto-oikeus katsoo asiassa jääneen puutteellisesti selvitettyksi täyttöalueen A työskentelyalueen muusta vesialueesta eristämiseksi käytettävän suojaverhon soveltuvuus alueen paikallisiin virtausolosuhteisiin ja toimintavarmuus. Hallinto-oikeus arvioi suojaverhon olevan näissä olosuhteissa vikaantumisherkkä suojausratkaisu. Hakemukseen liitetyn suojaverhon periaateleikkauksen perusteella suojaverhoa ei myöskään ole suunniteltu asennettavaksi tiiviisti pohjaan niin, että se kokonaan estäisi pohjanläheisen virtauksen ja sedimentin kulkeutumisen työalueita ympäröiville vesialueille. Suojaverhon mahdollinen rikkoutuminen voisi johtaa kiintoaineen ja sen mukana haitallisten aineiden laajamittaiseen kulkeutumiseen työalueen ulkopuolelle ja pohjoiselle Pyhäjärvelle.

Luvan saaja on ELY-keskuksen hakemuksesta antaman lausunnon johdosta todennut, että myös alueiden A ja C toteuttamista tukiseinäratkaisulla on arvioitu, mutta selvitysten perusteella on päädytty toteuttamaan tukiseinä vain alueelle B. Tukiseinään liittyviä haasteita tavanomaiseen päätypengerrykseen verrattuna ovat hakijan näkemyksen mukaan rakenteen merkittävät lisäkustannukset sekä merkittävästi suuremmat rakentamisen CO₂-päästöt. Teräksinen rakenne ei myöskään ole ikuinen, vaan korroosion myös sen käyttöikä on tyypillisesti noin 50 vuotta, minkä jälkeen se tulee kunnostaa. Tukiseinällä ei myöskään tässä kohteessa pystytä toteuttamaan luonnollisen tai puistomaisen näköistä rantaviivaa, jota alueille A ja C on maankäytön suunnittelussa tavoiteltu.

Hallinto-oikeus katsoo, että vesieliöille haitallisten aineiden pääsyä vesistöön ja hankkeen vaikutuksia voidaan ehkäistä tehokkaimmin estämällä kiintoaineen sekoittumista veteen ja vähentämällä täyttöalueen ulkopuolelle syrjäytyvien sedimenttien määrää. Näihin voidaan vaikuttaa esimerkiksi käytettävällä täyttötekniikalla ja työn vaiheistuksella. Saatavissa olevien tietojen perusteella hallinto-oikeus arvioi, että täyttöalueen A toteuttaminen hakemuksen mukaisesti päätypengerryksenä on omiaan aiheuttamaan runsasta kiintoaineen sekoittumista veteen verrattuna vaihtoehtoisin täyttömenetelmiin, kuten täyttöalueen rajaamiseen tukiseinällä tai louhepadolla ennen sen täyttämistä. Käytettävästä työtekniikasta riippumatta on varmistettava työalueen rajaamiseksi muusta vesialueesta käytettävän suojaverhon toimivuus ja kestävyys kyseisellä paikalla.

Edellä lausuttu sekä vesilain 2 luvun 7 § mukainen haittojen minimoinnin periaate, ympäristönsuojelulain 20 §:n mukainen varovaisuusperiaate, vesilain 3 luvun 10 §:n 3 momentti, ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin 6 kohta

ja saman pykälän 3 momentti huomioon ottaen hallinto-oikeus katsoo, että hankkeesta saattaa hakemuksen ja lupapäätöksen mukaisesti toteutettuna aiheutua merkittävää paikallista ympäristön pilaantumisen vaaraa, joka olisi estettävissä toteuttamistapaa muuttamalla ja asettamalla tarpeelliset määräykset toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Tämän johdosta hallinto-oikeus katsoo, että aluehallintoviraston päätös on kumottava ja asia on palautettava uudelleen käsiteltäväksi täyttöalueen A osalta.

Luvanmyöntämisedellytysten täyttyminen alueiden B ja C osalta

Täyttöalue B

Täyttöalueella B tehdyistä sedimenttitutkimuksista on mahdollista todeta, että ainakin alueen pintasedimentissä esiintyy haitallisten aineiden kohonneita pitoisuuksia. Haitta-aineiden pitoisuuksia alueen syvemmissä sedimenttikerroksissa ei ole selvitetty. Kokonaisuutena arvioiden hakemuksessa esitetyt tutkimukset ovat olleet puutteelliset, eikä niitä ole täydennetty alueita A ja C vastaavalla tavalla. Tutkimustulosten riittävyttä lupaharkinnassa arvioitaessa on otettava huomioon, että täyttöalue B on esitetty tehtäväksi terästukiseinän takana ja alueelta poistettavat syrjäytyvät sedimentit saadaan poistettua alueelta hallitusti. Näin ollen täyttötöiminnan seurauksena syrjäytyvää sedimenttiä ei pääse kulkeutumaan hankealueen ulkopuolelle. Siltä osin kuin tukiseinän vesistön puolelle tehdään tukipengertäyttöä, sedimentin leviämistä estetään suojaverholla. Näiden toimenpiteiden voidaan katsoa ennalta arvioiden olevan riittävät ympäristön merkittävän pilaantumisen estämiseksi.

Täyttöalue C

Sedimentin laatua ja haitta-ainepitoisuuksia koskevia tutkimuksia on täydennetty olennaisilta osin vuonna 2024. Tutkimuksia voidaan pitää riittävinä ympäristövaikutusten arvioimiseksi ja lupaharkinnan tekemiseksi. Tutkimukset ovat osoittaneet sedimentin olevan pilaantunutta noin tasolle 0,6 metriä. Tutkimustulosten perusteella hakija on muuttanut hakemustaan siten, että alueelta tehdään kuorintaruoppauksia tasoon 0,6 metriä, osin tasoon 1,0 metriä.

Koska Tammerkosken virtaaman vaikutus täyttöalueeseen C on vähäisempi kuin muihin täyttöalueisiin, suojaverhon käyttöön haittojen estämiseksi ei sisälly samansuuruista epävarmuutta kuin edellä on todettu alueen A osalta. Täyttötöiminnan seurauksena syrjäytyvän sedimentin määrään liittyy epävarmuutta, mutta joka tapauksessa määrä on vähäisempi kuin alueen A osalta. Lupamääräys 12 mahdollistaa sen, että luvan saaja tai valvontaviranomainen voi hanketta toteutettaessa todeta syrjäytyvän sedimentin poiston olevan tarpeen myös alueen C osalta.

Johtopäätös

Edellä lausutuilla perusteluilla hallinto-oikeus katsoo, että aluehallintoviraston päätös on kumottava ja asia on palautettava uudelleen käsiteltäväksi täyttöalueen A osalta. Vaatimus päätöksen kumoamiseksi myös täyttöalueiden B ja C osalta hylätään. Valituksessa ei ole esitetty sellaisia seikkoja, joiden perusteella vesitalousluvan luvanmyöntämisedellytyksiä olisi hallinto-oikeudessa arvioitava tältä osin toisin kuin aluehallintovirastossa. Myös täyttötoiminnasta annetut lupamääräykset ovat vesilain ja ympäristönsuojelulain säännökset huomioon ottaen tältä osin riittävät.

Selvyyden vuoksi hallinto-oikeus toteaa, että päätöksen kumoutuessa täyttöalueen A osalta kumoutuu myös valmistelulupa tätä aluetta koskevilta osin.

Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Asiassa annettu ratkaisu ja asian laatu huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että valittaja joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Tampereen kaupunginhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voi hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **28.5.2026**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (04.26).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden ylituomari Riikka Mäki ja lainoppinut hallinto-oikeustuomari Pirjo Joutsenlahti sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Sauli Viitasaari ja tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Martti Häikiö. Asian on esitellyt Martti Häikiö.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös maksutta	Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry
Jäljennös maksutta	Tampereen kaupunki / Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä
	Tampereen kaupungin yhdyskuntalautakunnan ympäristö- ja rakennusjaosto
	Tampereen kaupungin terveydensuojeluviranomainen
	Tampereen kaupunginhallitus
	Lupa- ja valvontavirasto/lupaviranomainen
	Lupa- ja valvontavirasto/valvontaviranomainen
	Lupa- ja valvontavirasto/yleisen edun valvontayksikkö
	Itä-Suomen elinvoimakeskus/kalatalousviranomainen
	Pirkkalan kalatalousalue
	Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
	Tampereen kaupungin kaupunkiympäristön palvelualue
	Museovirasto
	Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
 Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
 Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
 Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi, postiosoite ja muut yhteystiedot mukaan lukien sähköinen tai muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
  - soveltuvalla tavalla valittajan henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus
  - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
  - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
  - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
  - vaatimusten perustelut
  - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos valituksen toimittaa sähköisenä asiakirjana, sen on saavuttava korkeimmalle hallinto-oikeudelle valitusajan viimeisen päivän aikana. Muulla tavoin toimitetun valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15
Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:	https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/ #